

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SERGENTGRUPPENS

FÆLLESORGANISATION

1942

3. AUGUST

1982

Lokalafdeling

STRR

Chefen for

Sjællandske Trænregiment

Oberst A. Lassen

I svære tider synes der altid at være grobund for aktiviteter udover det sædvanlige og således også i 1942, hvor underofficererne i København fandt både tiden inde og behovet stort nok til at starte en lokalforening for underofficerer i København, henhørende under den i 1939 etablerede Dansk Underofficersforening. Set med historiens målestok er 40 år ingen alder, men set med en forenings øjne er det en milepæl. For denne forening, der blev skabt under vanskelige forhold under besættelsen, blev tilværelsen ingen dans på roser. Udflytningen af mange militære enheder fra København i halvtredserne skabte problemer, men der blev fundet en lykkelig løsning, da den gamle lokalforening København blev endelig etableret som lokalforening Sjællandske Trænregiment.

For Sjællandske Trænregiment har det været et aktivt at have en levende, engageret lokalforening til at støtte og hjælpe regimentets sergentgruppe, og for foreningen, tror jeg, det har været et gode, at den fik et regiment at virke for.

På 40-års dagen er der grund til at takke pionererne fra 1942 og foreningens mange medlemmer gennem årene for det ofte store og uegennyttige arbejde, der blev gjort for at højne sergenternes dagligdag, såvel i som udenfor tjenesten. I dag er forholdene anderledes end i 1942, men behovet for en personelorganisation er fortsat til stede og som regimentschef ønsker jeg lokalafdeling/Sjællandske Trænregiment til lykke med den runde fødselsdag med tak for godt samarbejde i tiden, der er gået, og med håb om et fortsat godt samarbejde, i tiden der kommer.

Med de problemer Forsvaret står overfor og den usikkerhed der hersker omkring garnisonering og den faglige tjenestes virke på Sjælland vil der både være behov for samarbejde og muligheder for en fortsat aktivitet i årene der kommer.

A. Lassen

Formanden CS

J. Kristensen

40 år er lang tid, især når der er tale om en lokalafdeling af en personelorganisation i forsvaret. Så det er med glæde, at jeg her får lejlighed til at lykønske SFO/STRR med 40-års jubilæet.

De 40 år, som SFO's lokalafdeling STRR kan se tilbage på, har været en periode med store forandringer for forsvaret. Den politiske og tekniske udvikling har bragt mange ændringer for de ansatte i Hæren, ikke mindst for sergentgruppen. Ændringerne har påvirket vores dagligdag, men i det store og hele har forandringerne vist sig at være til gavn for medlemmerne. De næste 40 år - ja vel blot det næste årti - vil næppe byde på færre ændringer. Vi står nu overfor gennemførelsen af den nye personel- og uddannelsesstruktur. En reform, der medfører nye og spændende udfordringer for sergentgruppen.

Det var et længe næret ønske, der gik i opfyldelse, da STRR for ca. 10 år siden flyttede ud fra København til Høvelte. Dengang taltes om besparelser og personelreduktioner. Nu truer mørke skyer påny i horisonten, påtænkte ændringer af garnisonerne i det nordsjællandske område kan få indflydelse på den hverdag, som medlemmerne i en årrække har været - og vel stadig er - tilfredse med.

I skrivende stund er der ingen afklaring på dette område, men det er mit håb og ønske for sergentgruppen og øvrige ansatte ved Sjællandske Trænregiment, at de også i fremtiden vil kunne forblive i Høvelte-området.

Fremtiden vil antagelig byde på mindst lige så mange udfordringer og opgaver, som vi tidligere har mødt. Det er derfor vigtigt, at sergentgruppens medlemmer og tillidsrepræsentanter står sammen, såvel indbyrdes som med øvrige personelgrupper. Kun gennem sammenhold får vi den styrke, der kan sikre en rimelig og fornuftig indflydelse på vore egne forhold her og nu, og i tiden fremover.

Centralforeningen for Stampersonel sender med disse ord de bedste ønsker for fremtiden for medlemmer og tillidsrepræsentanter ved SFO LKA STRR samt de hjerteligste lykønskninger i dagens anledning.

Tillykke med de 40 år.

J. Kristensen

Formand for

SFO-Hæren

Ove Christiansen

Som formand for Sergentgruppens Fællesorganisation, Hæren er det mig en glæde her igennem at kunne lykønske SFO LKA STRR med 40 års jubilæet den 3 AUG 1982.

Fra organisationens side er det vort håb, at de mørke udsigter for en omgarnisonering og forflyttelser, der hænger over det nordsjællandske område, løses, og LKA STRR fortsat er at finde i Høvelte området, hvor personalet ønsker at forblive tjenstgørende.

Jeg vil på denne dag sende de varmeste hilsner og lykønskninger til LKA medlemmer og tillidsrepræsentanter, og jeg vil samtidig håbe, at den aktive linie, der er lagt i LKA, må fortsætte ind i fremtiden til gavn for såvel personalets som tjenestestedets fremtid.

Til lykke med de 40 år.

Ove Christiansen

Formand for

Lokalafdeling STRR

Oversergent J. Hervik-Jensen

Formanden for
Lokalafdeling SJÆLLANDSKE TRÆNREGIMENT
oversergent J. Hervik-Jensen

Vor lokalafdeling har den 3 AUG 1982 bestået i 40 år. Det er for en organisation kort tid, men alligevel er det en milepæl for os TRÆN-BEFALINGSMÆND i den udvikling, der hele tiden glider frem, som vi deltagere i både tjenstligt og organisationsmæssigt.

En samling af vores regiment skete i 1976 på Høvelte Kaserne efter 25 års gæsten på mange sjællandske kaserner. Det gav i mange henseender væsentligt bedre arbejdsforhold bl.a. for vores gruppe.

På et tidspunkt sker det beklagelige, at en stor del af vore ældre dygtige kolleger forlader forsvaret og dermed også regimentet. Det gav os andre et tomrum at udfylde, men når jubilæet fejres, er der en ung og dygtig befalingsmandsgruppe på vej frem - gid Forsvarskommandoen i deres omflytningsiver vil give os mulighed for at beholde gruppen intakt i Nordsjælland - for en dygtig befalingsmandsgruppe vil lette den periode, hvor den kommende nye personelstruktur skal gennemføres.

Må lokalafdelingens fornemste ønske være at få lov til at forblive i Nordsjælland sammen med Sjællandske Trænregiment, samt at få lov til at arbejde loyalt og energisk for vore medlemmers tarv, så vi fremover kan udføre vore opgaver for sergentgruppen og dermed for Sjællandske Trænregiment.

J. Hervik-Jensen

Lokalafdelingen har haft følgende formænd gennem årene:

Sergent	Anker E. Sørensen	3- 8 1942	-	28-11 1943
Oversergent	Kurt Døhrer	28-11 1943	-	21- 2 1945
Oversergent	R.H.G. Hasbild	21- 2 1945	-	24- 6 1945
Oversergent	K. Særmak-Thomsen	24- 6 1945	-	17- 6 1946
Sergent	Holger Andersen	fg. 17- 6 1946	-	10- 4 1947
Sergent	Holger Andersen	10- 4 1947	-	7- 4 1949
Sergent	S.E.R. Kofoed	7- 4 1949	-	8- 4 1952
Oversergent	Julius Nielsen	8- 4 1952	-	3- 3 1955
Oversergent	S.Aa.C. Jensen	3- 3 1955	-	23- 3 1961
Oversergent	A.J. Nissen	23- 3 1961	-	15- 9 1961
Oversergent	S.O. Petersen	fg. 15- 9 1961	-	14- 3 1962
Oversergent	S.O. Petersen	14- 3 1962	-	17- 2 1966
Seniorsergent	P. Juul Christensen	17- 2 1966	-	25-10 1966
Seniorsergent	H.K. Jeppesen	fg. 25-10 1966	-	22- 5 1967
Seniorsergent	I. Marcussen	22- 5 1967	-	30- 4 1970
Seniorsergent	P. Juul Christensen	30- 4 1970	-	19- 2 1973
Seniorsergent	E.L. Bruun	19- 2 1973	-	24- 2 1975
Seniorsergent	S. Gerlach Madsen	24- 2 1975	-	13- 6 1977
Seniorsergent	C.O. Juelsman-Hansen	13- 6 1977	-	18- 3 1980
Oversergent	J. Hervik-Jensen	18- 3 1980		

Lokalafdelingens tillidsmænd pr. APR 1982.

MPKMP/ELK	Militærpoliti-sergent	T. Christensen
FSKMP/1 TRBTN	Sergent	T.A. Pedersen
STDEL/1 TRBTN	Sergent	P.K. Pedersen
1 KMP/GMAK-RKS	Sergent	J.K. Christiansen
4 KMP/HMAK-RKS	Oversergent	S.E.H. Hansen
GKMP/HØVELTE	Seniorsergent	J. Reddig
CKNSJ	Seniorsergent	C.O. Juelsman-Hansen

Når lokalafdelingen Sjællandske Trænregiment fejrer sine 40 år, først under navn af "Lokalafdeling København", og nu i mit gamle regiments regie, så glædede det mig, at mine gamle kollegaer spurgte, om jeg ikke kunne skrive en lille historisk artikel til festskriftet. Jeg tænkte da, at det ville være bedre, om en rigtig gammel underofficer fik plads i disse spalter, og at det skulle være, den vel nok kendteste underofficer, den danske hær har fostret, nemlig Victor Krohn.

Victor Krohn blev født 1859 i København, kom ind som soldat 1880 ved 1. Regiment, hvor han samme år blev korporal, 1882 sergent og 1898 oversergent. 1906 tog han sin afsked og fik ansættelse i Indenrigsministeriet. Under hans tjenste, havde et længe næret ønske været, at samle landets underofficerer fra de forskellige afdelinger og våbenarter i en fælles forening, til højnelse af den stand han tilhørte. I 1891 startede foreningen som en sangforening og i 1894 fik den navnet "Underofficersforeningen af 30. Oktober 1891", der hurtigt udviklede sig til en faglig forening, som med hærloven af 1922 kom til at indgå i den nye personelgruppe som oprettedes, nemlig officiantgruppen.

Når Victor Krohn er kendt i Forsvarets rækker som stifter af Underofficersforeningen, så blev han i endnu højere grad kendt i militære og civile kredse som militærhistoriker og især som Kastellets historiker. Han havde fra sin ungdom interesseret sig for Københavns historie, og omkring århundredskiftet kastede han sig over Kastellets historie, hvilket skulle blive hans livsværk.

Lige til sin død i 1946, var hans kæreste beskæftigelse Kastellet og det liv der gennem århundrede har været der, hvilket foruden i bøger og tidsskrifter, kan læses i "Underofficeren" 1945. For sit forfatter-skab blev han da også i 1929 hædret med Fortjenstmedaljen i sølv og 1939 med Ridderkorset. I Rigsarkivets 3. Afdeling, Forsvarets Arkiver er bevaret Victor Krohns privatarkiv samt hele hans betydelige, store samling til bl.a. Kastellets historie.

Jeg har flere gange fået en hyggelig snak med Victor Krohns søn, Frits Krohn, når denne har været på besøg i Forsvarets Arkiver og hvor jeg fik lov til at benytte faderens arkiv. Så når jeg har valgt denne af ham efterladte utrykte artikel, om sin barndoms og ungdoms København, syntes jeg, emnet er som skabt til, nu hvor Lokalafdeling Københavns fødselsdag fejres, at blive bragt her i jubilæumsskriftet.

E. Borgstrøm

Spredte personlige københavnske Minder
fra
Tresserne og Halvfjerdserne i forrige Aarhundrede
af
fhv. Oversergent Victor Krohn.

- - - -

Selv om jeg var kommet til Verden allerede i Slutningen af 1859 i Dronningens Tværgade 11, Hjørnet af Store Kongensgade, Vaagnede min Hukommelsesbevidsthed dog først, da mine Forældre et Par Aar senere flyttede til den endnu eksisterende Ejendom, Nørrevoldgade 52 paa 1. Sal t.v., hvor hele Etagen nu er omdannet til Kontorer og Stuen til Butikker.

Som en karakteristisk Levning fra den Gang eksisterer dog endnu (1939) Ejendommens gamle Port, der mest af alt minder om en landlig Ladeport. Denne Port tjente dog ikke som Opgang til Ejendommen, idet der ogsaa fandtes en Gadedør paa Bygningen. Ved Siden af Gadedøren var der her som ved alle andre Porte og Gadedøre et Metalhaandtag, der ved Hjælp af Staaltraade stod i Forbindelse med en Klokke, der var anbragt paa en Spiralfjeder paa Gaardsiden, saaledes at man, hvis man havde glemt sine Nøgler efter Lukketid, ved at trække i Haandtaget kunne faa Klokken til at ringe det Antal Gange, der svarede til Etagen; men da det for hver Gang varede en rum Tid, forinden Fjederen atter faldt til Ro, lykkedes det som Regel at faa vækket samtlige Beboere i Ejendommen og i begge Sideejendommene, inden man blev lukket ind. Var der ingen i Lejligheden, havde man kun den Udvej at hidkalde Vægteren ved at slaa med en Metalgenstand paa den nærmeste Lygtepæl. I øvrigt anvendtes samme Slags Klokker ved Butiksdøre, og var det en Kælderbutik, stod Klokken i Forbindelse med det nederste løse Trin, saaledes at man ved at træde paa det satte Klokken i en langvarig Bevægelse.

Den Grund, paa hvilken Ejendommen stod, havde tidligere været en Baghave til et Bryggeri, der havde ligget ud til Nørregade, hvor Folke-teatret allerede den Gang fandtes. (se en på "Bakkehuset" ophængt Grundtegning). Antagelig har man gennem Ejendommens Port kurnet komme til Teatret ad en Bagvej.

Af vor Lejlighed mindes jeg kun de to Værelser til Gaden, et paa to Fag, mine Forældres Soveværelse, hvor ogsaa min Seng stod, og saa et Trehalvefagsvindue over Porten. Liggende paa Knæ paa en Stol har jeg fra dette Vindue set, at der visse Aftener blev bredt et rødt Klæde ud over Fortovet fra Porten til Rendestenen, og jeg mindes tydeligt, at der her er kommet kongelige Vogne, fra hvilke Personer steg ud for gennem Porten at komme ind i Teatret; men hvem det kan have været, har jeg ingen Forestilling om.

Paa den anden Side af den meget smalle og lidet befærdede Voldgade laa Nørrevold, hvis Ride- og Kørevej omtrent laa i Højde med vore Vinduer; her saas ofte kongelige Vogne og enkelte Ryttere, særlig Officerer; særlig fangede det min Interesse, naar større eller mindre Afdelinger af Livgarden til Hest red forbi med deres blanke, straalende Kyradser; desværre var vi jo for fattige til at bevare dette flotte Korps, der blev nedlagt den 31. Maj 1866. Omme paa den udvendige Side af Volden i den saakaldte "Kirsebærgang" fandtes der Valnøddetræer, og Politibetjentene var stadig paa Jagt efter de Drengene, der havde ranet Valnødder, Hvilken Jagt sædvanligvis sluttede med, at Drengene maatte tømme Lommerne, hvorefter Betjentene spiste Valnødderne. Den mod Gaden vendende Voldfod bestod i Mandshøjde af uensartede og utilhuggede Kampestene, og langs hele Volden stod lange Rækker af Møllesten, der hørte til Voldmøllerne, af hvilke Skt. Peders Mølle paa Helmers Bastion ud for Skt. Pederstræde var den nærmeste. I Møllehuset havde Mølleren sit Udsalg, og i Voldgaden, der her sloy et brat Knæk, laa Gamst's store Jernstøberi, hvor bl.a. Kastelskirkens Klokke er blevet støbt.

Paa Hanens (Hahns) Bastion ud for Larslejsstræde var der ingen Mølle paa den Tid, derimod var der et ret højt og meget stort Tremmehus med Tag over, hvorom det hed, at det tjente som Luftventil til et i Bastionens Indre værende hult Rum, hvor et Bryggeri havde Lagerkælder, og fra Voldgaden førte der da ogsaa paa dette Sted en Port ind i Volden. Fra Helmers og Hanens Bastioner førte der paa den udvendige Side af Volden skraanende Spadserestier ned til den mellemliggende Kurtine, fra hvis Midte der førte en Træbro - "Teglgaardsbroen" - over Voldgraven, saaledes at man kunne skyde Genvej gennem Glaciet ud til det, der nu kaldes Gyldenløvesgade samt til Nord- og Klampenborgbanegaardene. I Ahlefeldts Bastion ud for Nørregade fandtes der paa den Tid ingen Mølle; men i 70-erne fandt man i dens Indre den oprindelige Nørreport; d.v.s. dens Tilstedeværelse skal allerede være konstateret her ved en mindre Udgravning, der skal have fundet Sted allerede i 1854, og saa lidet vidste man paa et saa sent Tidspunkt om Byens gamle Porte, at en Forfatter som G.F. Lassen i sin Bog: "Documenter og Actstykker til Kiøbenhavns Befæstnings Historie" fortæller, at de offentlig fremsatte Meninger varierede mellem, at det var Rester af Serritslev Kirke, af Kongsgaarden i Serritslev, af et eller andet ukendt Kloster, eller at det endelig var en tilbageværende Del af Jarmers Taarn.. Den første Mølle til den Side stod i Stadsoberstens Bastion ud for Gothersgade.

Byens gamle Porte var desværre blevet nedbrudt allerede før min Tid; sørgeligt at man har kunnet gøre det; hvor ville de have egnet sig som Midtpunkt for den moderne Rundkørsel. De Aabninger med de skraanende Voldstykker, der var opstaaet efter Portenes Nedbrydning, blev kaldt henholdsvis for Nørre- og Vesterportsgab; men da det hed sig, at Kong Frederik d.VII var misfornøjet med at ride ned ad den ene Rampe og op igen ad den anden (ved Nørrebro) for at kunne fortsætte sine Rideture paa Volden, blev der anbragt en Jernbro over Nørreportsgab, saaledes at man nu atter kunde gaa, ride og køre langs hele Volden fra Øster- til Vesterport. Da Voldene i 1873 helt skulde fjernes, blev Broen jo overflødig her, og vi ser den derfor nu anbragt i Ørstedsparken, hvor den fører over en lille Rest af den gamle Voldgrav uden om Hanens Bastion.

Paa den anden Side af Vesterportsgab kunde man fortsætte enten ad Filsofgangen til ud for Ny Kongensgade, hvor den militære Rideskole laa, eller ad selve Vestervold ud til den gamle Langebro, hvor Druknehuset laa.

Da Livgardens Vagtparade under Kong Frederik VIII marcherede gennem Byen til Amalienborg, hed det i Pressen, at det var første Gang, at den gik gennem Byen; men det er ikke Tilfældet. I min Barndom marcherede den ligesom nu fra Kasernen; men fortsatte saa hen til Nørregade for ad denne, Gammel- og Nytorv, Raadhusstræde og Frederiksholm Kanal at naa til Marmorbroen, over hvilken den passerede for ad den nordre Ridebanegade at marchere op til Slottet, hvor der saa blev spillet under Vagtafløsningen. Hvad der særligt fangede min Interesse under Marchen var det "tyrkiske Klokkespil" eller "Janitscharklokkespillet" - populært betegnet som "Halvmaanen". (I en Roman: "Erik Gudmand" af Alexander Svedstrup kalder Forfatteren den for "Merkurstangen" med Hestehaler og Klokkespil", og da Forfatterens Fader var den fra Guldkysten bekendte Sergeant Johan Vilhelm Svedstrup, død som Løjtnant, der i 1844 havde taget "Negerkongen" Adum og hans "Minister" Sabah-Akim til Fange, hvilke sad fængslet i Kastellet 1846-50, kunde det tyde paa, at ogsaa denne Betegnelse har været anvendt, skønt Merkurstangen intet kan have med Militærmusikken at gøre. Da jeg - selvfølgelig langt senere - indberettede dette til Tøjhuset, kendte dette mærkelig nok ingen af Betegnelserne.) Den bestod af en lang Stang, foroven på hvilken der var anbragt en blank Metal-Halvmaane, medens der paa en Tværstang var anbragt Hestehaler i det paagældende Regiments Farver, Livgarden blaa og hvid. I øvrigt var den behængt med Klokker og Bjælder, der ringlede, naar Stangen stødtes op og ned. Eksemplarer findes på Tøjhuset.

Saa lille jeg har været - jeg maa vel være blevet baaret - husker jeg at have set Kong Frederik VII med sin Stab staaende paa den indtil Branden 1884 eksisterende Kolonnade for at høre paa Musikken.

Vi kom ret ofte i Folketeatret; et Utal af Stykker har jeg set her; Orpheus i Underverdenen, Rejsen til Kina, Den sidste Nat og mange, mange flere. Ganske særlig mindes jeg en uforglemmelig Aften i dette Teater, antagelig i Tiden 1868-1873. Det var en Forestilling, der blev givet af Foreningen "Fremtiden"; den blev indledet med Hostrups lille morsomme: "En Børnekomedie", hvorefter der blev opført "Jeppe paa Bjerget" med selveste Phister som Jeppe; det maa sikkert være den eneste Gang, at jeg har set Phister paa Scenen, derimod har jeg ofte set Fru Phister bl.a. som Dronning Dido i "Ulysses von Ithacia". Langt senere har jeg erfaret, at Kong Christian IX var tilstede ved Phisters Forestilling, og det er blevet mig fortalt, at da Kongen i Mellemakten, hvor Jeppe ved Aktens Begyndelse skal ligge i Baronens Seng, ville hilse paa Phister, var det paa et hængende Haar nær sket, at Tæppet var gaaet op, før Kongen var naaet ud af Scenen. Da jeg mange Aar senere under en fortløbig Samtale med Provst Fenger fortalte om denne Forestilling, udbrød han glad: "Men der var jeg jo ogsaa med, jeg var jo den ene af de to Doctors!"

Her ved Nørrevold mistede jeg desværre min højtbegavede Fader, der havde været Præst; han afgik ved Døden d. 4. Januar 1865 i en Alder af 41 Aar, medens jeg lige var fyldt mit 5. Aar.

Kort efter flyttede vi ud i Frederiksberg Allé i et af de senere saakaldte "Havehuse" paa det østlige Hjørne af Nyvej. Vejens Navn er mere berettiget, end man skulde tro; thi uagtet den først er anlagt saa sent som i 1851, er det dog den første Sidevej, der blev anlagt paa Frederiksberg til Alléen, hvilket giver et overbevisende Indtryk af Byens - in casu - Frederiksbergs - enorme Udvikling siden da.

Frederiksberg Allé saa anderledes ud den Gang end nu, hvor en ny Generation af Træer forlængst har erstattet de gamle store Træer, og af høje Huse havde den, saa vidt jeg husker, kun to: en grim Kasse med Gavlén ud imod Alléen, der laa omtrent der, hvor nu Skt. Josephs Søstrenes franske Skole er, medens det andet var den endnu eksisterende smukke Ejendom i Rosenborg-Stil, der nu ligger paa Hjørnet af Kingosgade, der ikke eksisterede den Gang; ellers var det altsammen store parklignende haver, i Baggrunden af hvilke der laa idylliske og landlige Villaer med franske Navne. Ved at nævne dette med de mange franske Navne, fristes jeg til at gøre et Spring frem til Nutiden, hvor jeg endnu var i Stand til at "stavre" lidt i Alléen og slikke Solskin paa en Bænk. Meget ofte mødte jeg der det herlige Menneske, Generalmajor Knudsen af Artilleriet, der da slog sig ned hos mig paa en Bænk og næsten glemte baade Officersforeningen og sin Tur paa Strøget. En Dag kom vi netop til at tale om de mange franske Navne, og saa fortalte han, at da han i sine unge Dage havde gaaet på Officerssskolen, var der en af hans Kammerater, der havde beklaget sig over, at han ikke kunne finde et fransk Ord i sit Leksikon. Hvad det da var for et Ord? Ja, det var da "Angrøum". Hvor har Du da set det Ord? Det staar paa en af villaerne. Dit Fjols, uer staar jo paa godt Dansk: Enrum.

Paa begge Sider var der dybe Muddergrøfter, over hvilke der førte Gang- og Kørebælt ind til de forskellige Ejendomme. Hestesporvognen kørte den Gang gennem Alléen, den havde ogsaa Siddepladser ovenpaa, til hvilke der førte en temmelig aaben Vindeltrappe af Jern, og da Damerne ogsaa den Gang var besjælede af den feminine Trang til at være paa Højde med det andet Køn, forcerede de modigste af dem disse luftige Trapper, og da det var i de lange vide Kjølere og Krinolinernes Tid, kunde det let blive et Syn for Guder, hvorfor "Gudepladsen" bag paa Sporvognen altid var meget eftertragtet. Naar man i vore Dage klager over, at alt bliver saa dyrt, forstjener det at siges, at det den Gang var langt dyrere at køre med Sporvogn end nu. Fra Runddelen til Tivoli kørte det 4 Sk. (10 Øre), ligesaa derfra til Kongens Nytorv, til Triangelen og til Hellerup; med Pengenes nuværende Værdi har det vel svaret til 50-60 Øre for hele Turen.

Selvfølgelig har jeg mange Minder fra Søndermarken, hvor der endnu paa den Tid var Ræve - Valbygæssene har vel fristet dem, - og fra Frederiksberg Have; men jeg skal indskrænke mig til at udtale min Forbavelse over - Idéen er dog maaske af en senere Dato - at man har givet Fr.VI Uniform paa og Sabel, men ingen Hat hverken paa Hovedet eller i Haanden; det vilde være en Utænelighed i vor Tid, men var det endnu mere paa hin Tid og særlig da i fri Luft.

Paa Alléens søndre Side fandtes der umiddelbart efter Kirkegaarden en Sporvognsremisse, og derefter kom "Morskabsteatret", nu "Betty Nansens Teater", hvor der var Varieté; men hvor jeg ogsaa har set Holbergs lille Perle: "Julestue" opført. Mellem Skt.Thomas Plads, der den Gang kun kaldtes for "Runddel" og Vesterbrogade ligger der endnu en forholdsvis lav og lang Bygning, hvori der er Møbeludstilling; her var en Sangerindepavillon, og her var det, at "Frelsens Hær" langt senere afholdte sine første Møder, der vakte meget Mishag hos Gadens Bærme, uagtet det jo netop var den, Hæren først og fremmest ville støtte og hjælpe. Endelig var der det endnu eksisterende Hjørnested, hvis populære Navn er "Strygjernet".

"Jernporten" tværs over Indgangen til Alléen var blevet fjernet 1862; men er jo langt senere genopstaaet ved Indgangen til Søndermarkens nordøstlige Hjørne.

Paa Alléens nordlige Side omtrent paa Hjørnet af Værnedamsvejen laa Sangerindepavillonen: "Schweitzerpavillonen" i en stor Have, der strakte sig hen forbi, hvor Posthuset nu ligger, et Stykke Terræn, der skammeligen er blevet ranet fra Københavns Kommune ved en Tankeløshed, og paa Stykket hen til nuværende Skt.Thomas's Plads fandtes der en Ejendom med en meget stor Have, i hvilken flere Paafugle gik frit omkring. Skt. Thomas var en Restaurationspavillon med Have; men Skt.Thomas's Allé eksisterede ikke den Gang.

Og saa Naaede man til "Alhambra", der nu kun er forevigtet i "Alhambravej". Anlægget var jo blevet projekteret af Tivoli's Grundlægger Georg Carstensen, der dog var afgaaet ved Døden, forinden det blev aabnet i 1857 og det kom kun til at eksistere i 12 Aar. Der har jeg været flere Gange. Hvor langt det strakte sig i Alléen, skal jeg ikke med Sikkerhed udtale mig om; antagelig vel dog fra Hauchsvej til lidt forbi Münstersvej; derimod vendte det i Dybden helt ud til Gammel Kongevej, der den Gang var en ret ubefærdet og støvet Landevej med Gartnerier og Marker samt enkelte betydelige Ejendomme, hvis Navne nu er bevarede i nogle af Sidevejene. Hovedindgangen var ud til Alléen, og paa begge Sider af Indgangen var der en sammenhængende Række Lysthuse af Træ, hvis Vinduer var et Mosaikarbejde af forskelligtfarvede Glasstykker i Fighed med de nu snart forsvindende Glarmesterskilte; udenfor løb den dybe Muddergrøft. En bred Vej, mulig den, der nu er blevet til Alhambravej, førte i lige Linie gennem omtrent hele Anlægget. Tilvenstre for denne laa først "Plænen" og længere inde Teatret, der spillede samme Rolle som Pantomimeteatret i Tivoli; omtrent helt ude ved Gammel Kongevej fandtes den "russiske Karusselbane", der, da intet er nyt under Solen, ganske svarede til de senere "Ballongynger", men selvfølgelig uden Balloner. Koncertsalen, der ogsaa her var i maurisk Stil, forekom mig meget stor. Selvfølgelig fandtes der ogsaa Gynger, Skyde-, Karussel- og Kegelbaner m.m.m.

Vest for Amicivej, opkaldt efter Tivoli's daværende Fyrværkerimester begyndte de to folkelige Forlystelsessteder: "Alléenberg" og "Sommerlyst" der begge havde den Behagelighed, at Adgangen altid var gratis; de strakte sig helt op til Frederiksberg Runddel, der jo i længst forsvundne Dage havde været Ridebane. Ud imod Alléen var ogsaa her Trælysthuse som ved Alhambra, og inden for var der snart sagt alle Verdens Herligheder for gamle og unge. Paa Teatret, der laa længst mod Øst, har jeg set noget, som jeg vil betegne som levende Skygebilleder; bl.a. mindes jeg Historien om Manden og Konen, der bliver bænket ved et overdaadigt Bord med Besked om, at de maa spise af alt; men ikke tage Laaget af den paa Bordet tronende Terrin; men ligesom deres Stammeforældre, Adam og Eva, kan de

selvfølgelig ikke dy sig for at lette bare lidt paa Laaget, og ud farer der en mægtig Rotte. Karusselbanen laa højt oppe paa et Træskur, hvorfor der førte brede Trapper op til den. Grunden hertil var, at den underste Del tjente som Skjulested for den drivende Kraft, der bestod af en Hest, der løb rundt som i en Cirkus. Hvor nu "Frederiksberg Teater" ligger, var der en stor og efter mine Begreber meget smuk Sal, der blev baaret af slanke Jernsøjler, paa hvis Midte der var anbragt Grupper af dansende eller spillende Kvindeskikkelser. "Tribunen var ud imod Alléen, hvor nu Indgangen til Teatret er, medens der i den modsatte Ende var en Buffet. Om Aftenen var der Optræden af diverse Kunstnere; men om Dagen sad der en enlig Herre og spillede paa Flygel, medens der paa Kanten af Tribunen var stillet en Tallerken og en Plakat med: "Efter Behag!"

Paa den Tid maatte Slagterne ikke handle fra andre Steder end fra Boderne Øst for Nikolaj Kirkes Taarn og midt paa Graabrødretorv. De første kendte jeg bedst; men i Realiteten har de vel alle været ens. De var af Jern, og der var Butikker baade ud imod de sideløbende Gader og indad til "Maven", som den indre Del kaldtes. Min Moder købte sit Kødforbrug hos en Slagter Peter Juul ud imod Nikolajgade. Boderne var om Dagen helt aabne ud til Gaden, men Størstedelen af Aabningen var dog spærret af en løs men solid Disk, hvorpaa det udskaarne Kød laa, medens der til de større Stykker og hele Kreaturer var Jernkroge inden og uden for. I Baggrunden tilvenstre førte nogle Trin ned til et Kælderrum, medens der tilhøjre førte nogle Trin op til en lille Forstue, hvorfra man kom ind i "Kon-toret", der var forsynet med et større Vindue ud imod Butikken, saaledes at Indehaveren, særlig om Vinteren, herfra kunde se, hvis nogle købelystne begyndte at kikke paa Varerne. Det interesserede mig meget, at der i en Tid, hvor man vel næppe har kendt til Gasapparater, her havde et Gasrør, der endte i en Ring med Huller i, medens der fra en Krog i Loftet førte en Stang eller Kæde ned med en Krog, paa hvilken man kunde hænge en Kedel tæt over Gasringen, og paa denne primitive Maade fik tilberedt sig en varm Drik.

Juul's boede paa "Sorte Hest", der i Folkemunde var det almindelige Navn paa Vesterbrogade fra Værnedamsvejen og til Pilealléen. Hu. , der endnu ligger bag Nr. 144, havde til Gaden et Havestykke, som altsaa nu er bebygget, og i Haven var der i det ene Hjørne et dejligt Lysthus, medens Kvartmilepælen regnet fra Vesterport stod i det vestlige Hjørne. Hvor nødig jeg vil, maa jeg desværre gaa lidt let hen over dette Sted, hvorfra jeg, takket være den elskelige Familie, har saa mange smukke Barndomsmin-der. Jeg vil dog i denne Forbindelse udtrykke min Glæde over, at Ejeren af det nyopførte Sted har besiddet saa megen Pietetsfølelse, at han i Facaden har ladet indmure en Metalplade i Form af et Skjold, der angiver sig som Afløser af den gamle Kvartmilepæl. Man har altid saa travlt her hjemme med at faa det gamle revet ned, og vi har nu kun en eneste af Byens rigtige gamle Kvartmilepæle tilbage i Nørreallé bag Epidemihospitalet, selv den høje og dekorative Halv-milepæl ved Linie 6's Endesløjfe fik man fjernet, uagtet den ved en ubetydelig Flytning ikke vilde have gæret Færdselen.

Fra Frederiksberg Allé flyttede vi til Dannebrogsgade Nr. 21. Paa den Tid var Nr. 23 og 26 Gadens to sidste Ejendomme; et Par Hundrede Alen længe-
le fremme var der et af de gamle Fælledd, uden for hvilket Vescer Fælledd strakte sig med græssende Kreaturer helt over til den gamle Jernbanevold, der laa der, hvor nu Sønder Boulevard løber. Indtil Kødbyen blev opført, stod her en lille Række smukke Popler, der havde staaet ved Jernbanevoldens Fod; men ogsaa dette lille Minde maatte ofres; hvor Kvægtorvet ligger, laa de mili-tære Skydebaner. Stod man oppe paa den ret betydelige Vold og saa ind imod Vesterbro, var det Gavle, Gavle og atter Gavle af de ufuldendte og saa sørgeligt smalle Gader, der i vor civillicerede Tid fik Lov til at strække sig her ude som et Fattigdommens Eldorado. Ingen Gade burde være smallere end en Firetagers Ejendom er høj. Paa den anden Side af Volden var der et næsten utilgængeligt Strandparti, gennemskaaret af talrige Kløvrøfter og naar man i vor Tid staar ude paa Kalvebod Brygge og ser ind imod Byen,

er det vanskeligt at forstaa, at alt dette, hvor nu Dybbelsbroen fører over et Mylder af Jernbaneskiner, for saa forholdsvis faa Aar siden har været et utilgængeligt Terræn.

Fra vore Vinduer til Gaarden kunde man den Gang se hele Terrænet bag den kgl. Skydebane, hvis Papegøjemast stod midt ude paa Vesterfællø. For mig var det selvfølgelig en Fest fra denne Sideløge at følge Opmarchen og Skydningen, og morsomt nok smittede Eksemplet, idet Gadens større Dreng ogsaa etablerede en Art Skydefest, uden at jeg dog aner, hvad de skød med eller Efter; jeg var jo for lille til at blive regnet med, eller maaske har jeg ubevidst været i Besiddelse af lidt honnet Ambition; jeg ved kun, at "Fuglekongen" blev baaret i Guldstol til sit Hjem og fik et Hurra med paa Vejen.

Jo mere Jernbanevolden nærmede sig Valby Bakke, des mere opgav den Rollen som Vold og blev til den dybe Slugt, som den endnu er, og gennem hvilken Banen nu atter farer afsted mellem de mægtige Skrænter. Fra Carlsbergs Bryggeri førte der den Gang en massiv muret Bro, der var nok saa smuk som den nuværende Jernbro. Mange Aar senere, naar jeg sad som Vagtkommandør paa Skydebanevagten paa Amager, laa denne Bro lige i Synslinien fra mit Vindue og dannede i mine Tanker et fuldstændigt italiensk Landskab. Hvor Vestre Kirkegaard nu ligger, var der tæt op ad Banelinien et meget kuperet Terræn med Bakker og Smaasøer, et helt Eldorado for en Dreng til at lege - og svine sig til i.

En kort Tid gik jeg i et Asyl i den gamle Ejendom "Bjørnsdal" paa Vesterbrogade mellem Victoriagade og Vesterbros Torv. Det saa for mig ud, som var det en Vognmandsgaard; Kørebanen i Porten skraanede stærkt ned, og Brolægningen var frygtelig. Paa den anden Side af Gaden, hvor nu Stenosgade ligger, løb "Rosenaen", der løb ind under Vesterbrogade, og hvis Lugt absolut intet havde at gøre med Roser. Hvor "Valencia" nu ligger, laa det den Gang saa berygtede "Figaro", hvis gamle Facade endnu kan ses fra Sideejendommens Gaard, idet "Figaro" havde en lille aaben Plads ud til Gaden.

Vor Vært var Tømmerhandler og havde sit Kontor i et Træskur paa Tømmerpladserne, der laa Syd for Vesterbrogade mellem Frihedsstøtten og Kalvebod Strand, altsaa hvor den ældste Jernbane havde og vor nuværende har sit Udgangspunkt. Ad en ret smal og daarlig Vej kom man til Pladserne, hvor der var store Vandhuller, hvori Tømmeret laa, og naar man havde passeret en Bro over et Vandløb og svingede tilvenstre, kom man ud paa en vidunderlig eventyrlig Vej, et idyllisk Stykke "Langelinie", hvor man til den ene Side havde Kalvebodstrand og til den anden den brede Voldgrav; hvor Vejen endte ved Rysenstens Badeanstalt, kom man gennem en rød Port, drejede tilvenstre ad en smal Sti og stod i Vestervoldgade ved den gamle Langebro og Druknehuset. Man mødte næsten aldrig et Menneske paa denne naturskønne Vej.

Selvfulgelig har jeg ofte været i Tivoli, hvor man efter min Formening den Gang fik mere for sine Penge end nu; the den første Optræden paa Teatret begyndte vist allerede Kl. 4½; det var som Regel Akrobater, der optraadte, og jeg mindes endnu Brødrene Scheiding, af hvilke Louis endnu i sin høje Alder har været knyttet til Tivoli som "General" for Tivoligarden. Saa gik det Slag i Slag, indtil Fyrværkeriet havde knaldet sit sidste Kanonslag af. Plærens Tribune var den Gang i den modsatte Ende, og foran den var der en Cirkus-Manege, hvor der blev givet Rideforstillinger. Senere søgte min Moder og jeg altid ned i Koncertsalen (Glassalen), hvor H.C. Lumbye spillede for paa sin Violin. Vi var meget for Musik begge to. - Straks tilhøjre for Indgangen til Etablissementet laa den ældste "Labyrint", hvor C.C. Møller senere spillede; saa var der den gamle Rutschebane, der hverken var saa fin eller saa indviklet som den nuværende, men hvor der blev hvinet lige saa kraftigt. Til "Øen" førte der en Pontonbro, men selve Øen var efter Moders begreber for uanstændig at komme paa, hvorfor vi kun tillod os at gaa rundt om den paa den nederste Spadseregang.

Hvor Scala i sin Tid laa, var Vestervolds Glacis, og her laa "Kongens Klub" inde mellem Træerne; senere blev den benyttet som et Forlystelsessted med Varieté.

Jeg var kommet til at gaa i Schneekloths Skole, hvor jeg dog kun gik et Aar, eftersom Moder flyttede helt ud i den nordligste Ende af Borgergade (Nr.140). I Schneekloths Skole var der to Legepladser, en for de smaa og en for de store; jeg naaede selvsagt kun den første, og naar jeg den Dag i Dag gaar ind gennem Porten til Værnedamsvejen Nr.11, staar jeg paa min første Legeplads med sit enlige Træ. Derfra kom jeg i Frisch's Latin- og Realskole (det senere "Lyceum"), Store Kongensgade Nr.55 i Baggaarden. Det vilde føre for vidt at komme ind paa Skoleminder; lad mig dog af mine Lærere nævne J.G. E. Baruël i Fransk, Hjalmar Kjærskou i Botanik og i Dansk min Navner, Forfatteren til den u dødelige "Peters Jul", samt - for Kammeraternes Vedkommende Brownerne fra Kastelsvejen, Rahlff, Kontorchef Axel Myhlertz og min Ven den Dag i Dag, Provst M.F. Høfler.

I 1874 blev jeg konfirmeret i Slotskirken, hvor jeg var blevet døbt; - i Grunden er det jo ganske taabeligt at lade et Menneskebarn konfirmere i en saa ung en Alder; man skulde vente, til man blev 30 eller 50 Aar; men saa var der vel ikke mange, der vilde.

I Borgergade boede Moder i 17 Aar til 1886, medens jeg, som gift, flyttede derfra i 1884.

I vore Dage kendes Rendestene jo næsten kun af Navn; den Gang var de ikke alene ret dybe, men de var meget daarligt brolagt, og med Afløbet var det kun skralt; naar man derfor vaagnede en Vintermorgen, arbejdedes der paa Kraft med de saakaldte "Koben" for at faa fjernet Isen, og da hver Husejer havde Ansvar for sit Stykke og det halve af Gadens Bredde, var hele Gaden et klingende Jern mod Sten. Om Sommeren under stærke Regnskyl blev Kloakristene hurtigt tilstoppede, og jeg har ofte oplevet at se Borgergade staa under Vand, medens Drengene sejlede ned imod Store Kongensgade paa de store og svære Rendestensbrætter, der førte over Gadernes Udløb. Et andet Gadebillede, som nu ikke kendes mere, var Barken uden for en "fornemme" Persons Lejlighed under Sygdom.

Hvorvidt Betegnelsen "Skraldemand" skal udledes af "Skrald" (Fejeskarn) eller af det Redskab, en Skralde, hvormed han anmeldte sin Ankomst, skal jeg ikke kunne afgøre; men ogsaa paa dette Område vilde Nutidens "Husassistenter" næppe ønske sig tilbage til hin Tid; vel har man, mulig af Pietisme (?) bevaret de ældgamle aabne Skraldevogne, men Skralden, der larmede langs Gaden og inde i Gaardene, er dog forlængst borte og med den Tjenestepigernes Opstropning om Skraldevognen hver med sin Bøtte eller Spand, ved Hvilken Lejlighed der ofte udspandt sig en ret drastisk og slagfærdig Udvikling af Replikker mellem Skraldemændene og Pigerne, uden at de sidste tog det for andet end et lille Lyspunkt i Dagliglivets Slid. Mærkeligt nok er det forøvrigt, at en Biskop, en General etc. nu betegnes som Tjenestemænd, medens en Tjenestepige absolut skal betegnes som "Husassistent". Moder havde kun sjelden Pige, og hendes maanedlige Løn var da 5 Rdl. (10Kr.). Det Rum man bød hende var utilladeligt lille, og Kakkellovne var en ren Undtagelse; men Forholdet, i hvert Fald hos os, var da ogsaa mere patriarkalsk, idet Pigen kunde opholde sig inde i Dagligstuen.

Saa var der et Forhold, som ikke heller kan tænkes i vore Dage. Mange købte Brænde i Favnevis; om Morgenen kom en Arbejdsvogn fuld af Favnestykker; samtidig mødte der 3 Mand op med Savbuk, Sav og Økser; Favnestykkerne blev læst af og lagt paa tværs af Rendestenen, et enkelt Stykke blev anvendt som Huggeblok, og saa gik Saven Dagen lang, medens Savjernet blev smurt med et Stykke Flæskesvær, og Lalsene med Øl. indtil det hele var savet, hugget og baaret ned i Kælderen. Flere købte ogsaa Tørv i Læssevis, som Landmændene kom kørende ind med. Solgtes de Snesevis ved Vognen, blev der holdt Regnskab paa vognfjælen med Kridt, det saakaldte "Tørveregnskab" med fire Streger og en paa tværs.

Meget ofte mødte man den Gang Præster paa Gaden i Ornat; jeg husker det saa tydeligt, fordi det var mig paalagt at hilse dem; i det hele taget blev man den Gang opdraget til den yderste Grad af Høflighed; saasnart man var inden for en Port eller Gadedør, hilste man paa dem, man mødte, og jeg gør det selv den Dag i Dag. Dette var Aarsag til, at jeg er i Besiddelse af et uforglemmeligt Minde, hvorved jeg kommer til at strejfe lidt ind paa det rent personlige. I samme Ejendom boede den Gang unge Emma Lange, senere Skuespillerinden Fru Emma Thomsen, der var 4 Aar yngre end jeg, Jævnligt hilstes vi paa Trapperne, eller jeg holdt Gadedøren aaben for hende, naar Vognen hentede hende til Teatret. Mange Aar senere, da hun var blevet en stor og beundret Skuespillerinde, mødte jeg hende en Dag paa den gamle Strandpromenade Nord for Kastellet; jeg kom som Underofficer lige fra Øvelse med opsmøgede Benklæder og med Støvler, der bar Spor af adskillige Pløjemarken, hvorfor jeg søgte at undgaa hende; men med det sødste genkendende Smil hilste hun mig næsten demonstrativt midt i Menneskevrirmlen, og det kan nok være, at jeg hurtigt fik hilst og følte Glædens Rødme i mine Kinder. Der er saa mange, der har skrevet om Fruens Kunst og hendes Skønhed; jeg har her kun villet skildre hendes naturlige personlige Elskværdighed.

Saa var der de smaa fikse "Doktorvogne" med Kusk i Liberi og med en eller to Heste for; bl.a. kom Moders Huslæge, Professor Matthias Saxtorph kørende saadan; men det var meget almindeligt. Saa var der Badevognene med to Kar oven paa Vognen, og der var de store Begravelser med Ligvogn og et Følge enten til Fods eller i et Utal af Vogne; særlig maatte man jo med, naar det drejede sig om en højstaaende Officer, hvor der var alle Vaabenarter med, og hvor der blev skudt baade med Geværer og Kanoner over Graven. Jeg er blevet opdraget til fra Barn at blotte mit Hoved for et Ligtog; men i en langt senere Alder mødte jeg en Jødebegravelse med et meget langt Følge til Fods, og da alle efterhaanden kvitterede ved at hilse, maatte jeg selvfølgelig blive staaende med blottet Hoved, indtil den sidste var passeret mig; i øvrigt en smuk Skik, særlig naar den ses paa Baggrund af de moderne Begravelser paa Forbrydervis: "Bisættelsen har fundet Sted!"

Der var et andet ret trist Gadebillede, der heldigvis er gaaet i modsat Retning. Naar en Mand ude paa Holmen var kommet til Skade, blev han lagt ned i en lukket, grønmalet Kassebaare, hvor Laaget over Hovedet dog var lidt højere og var forsynet med en Glasrude foran Ansigtet. Saaledes blev han baaret fra Ulykkesstedet ud ad den lange Hønsbro ved Fladens Leje, bragt ned i Færgabaaden for at blive roet over til Toldboden, atter bragt op paa Toldbodbroen, og saa gik det ad Toldbodvej, Gernersgade og Kamelgade, hvis Brolægning var et helt Alpelandskab en miniature, til Garnisonssygehuset i Rigensgade. Man undres, naar man sammenholder det med Nutidens lynsnare Ambulancer.

Paa tilsvarende Maade var det med Brandvæsenet, indtil man ved Christiansborg Brand i 1884 vaagnede op og fik taget alvorligt fat paa en Forbedring af de forældede Forhold. Man kendte kun til Haandkraft, og kun i sjældne Tilfælde var det tilladt at standse den første den bedste Vogn paa Gaden for at spænde Hesten for Sprøjten; i et enkelt Tilfælde har jeg set, at en Drosche med Karnevalsgæster til en Kasinomaskerade er blevet standset i Store Strandstræde, medens de ulykkelige Damer og Herrer maatte vade videre tilfods gennem Snedriverne. Den nærmeste Brandstation laa i den nordlige Ende af Adelgade. Blev Sprøjten her kørt ud, var den i samme Øjeblik omgivet af en Sværm af Gades Ungdom, der fulgte den med den kendte Opsang: "Paa'en, paa'en, paa'en igen, nu kommer Nybo'rs Sprøjte hjem!" selv om den kørte ud; flere og flere sluttede sig til, og som en levende Lavine gik det i Lunte-trav gennem Gaderne, hvor det gjaldt for almindelige Mennesker om at se at faa bjerget sig ind i Porte eller Gadedøre for ikke at blive revet overende.

Da min Moder var en Nybodersdatter, kunde jeg fortælle mangt og meget om denne Bydel; men jeg maa holde mig til min egen Tid. Nyboder var den Gang en By i Byen med sin egen Kommandant og eget Politi, der udgik fra den endnu eksisterende Nybodersvagt i den lille skæve Del af Adelgade. I Vagtens Gaard var opført et højt Træstillads med en stor Klokke, med hvilken der blev ringet hver Morgen i den halve Time, der var beregnet for Holmens Folk at komme ud paa Holmen. Naar det om Vinteren havde frosset saa stærkt, at Flydebroen i Havneindløbet ikke kunde drejes paa Plads og skaffe den fornødne Forbindelse mellem Toldboden og Holmen, blev der hejst et Flag eller et vist Antal Lygter paa en Stang paa Stilladset som Tegn til, at Vejen maatte lægges over Christianshavn, hvorfor der blev ringet $\frac{1}{2}$ Time senere.

Ved at tale om Vinter, Frost og Is vil jeg minde om, at det var paa en Tid, hvor Isbrydere var ukendt, hvorfor Havnen var som en lukket Bog, indtil der enten kom Varme i Vejret, eller Strømforsøholdene brød Isen op. I saadanne Perioder blev Vejen fra Toldboden eller Langelinie og ud til Trekroner som en Alfarvej; et helt lille vinterligt Dyrehavsbakke-Billede med Karusselbannere (Slæder), Kagekoner og andre Handlende og en sort Strøm af Mennesker, medens Langelinie næsten laa tom. Hele tre Gange i min Drengetid har jeg gaaet ud til Trekroner. Naar saa en Skude absolut skulle ind eller ud, fik Fiskerne fra Skovshoved det Job at save en Rende, og saa gik Langsaven gennem den tykke Is, medens de afskaarne Stykker blev skubbet ind under den faste Is. (En Langsav anvendtes til at gennemsave store Bjælker, der da blev lagt op paa to høje Bukke; den ene af to Mænd gik oppe paa Bjælken, den anden under den; den sidste havde en Maske med Glasøjne for Ansigtet for ikke at faa Øjnene fyldt med Savsmuld. Man vil saa formentlig bedre kunne forstaa Vittigheden i det Svar en af disse Issavere en Gang gav en ung Dame, der deltagende sagde til ham: "Det maa være et forfærdeligt anstrengende Arbejde." Han svarede nemlig: "Aa skidt, det er sku meget værre for ham, der haler i den anden Ende, for han faar vaade Fødder."). Disse Isninger fandt som Regel Sted under en Opsang, hvor een sang for, medens alle de andre sang Omkvædet; da Sangen lød kønt hen over Isen, drog den mange Folk der ud; men - Teksterne var ikke altid for høviske Ører.

Inde fra Gaarden bag Kadetskolen i Borgergade var der rejst en Mast, i hvilken Kadetterne indøvedes i Manøvrering med Sejl; det tog sig meget morsomt ud, særlig naar man saa det oppe fra vor Kvist.

Der var den Gang langt mere Raaben paa Gaardene end nu, eller maaske lagde man mere Mærke til det, fordi de Handlende drog op og ned ad de tætliggende Nybodersgader; alt blev der raabt med: "Sild aa godt!", "Jordbær en Mark!", "Muslinger!", "Tørv!", "A-gurger, Agurk-gurger, A-gurger, Agurk!", Fiskeren med sit store Net paa Skulderen fuldt af "Rejer aa godt!", og i sene Aftentimer lød Aalemandens monotone Raab med Aal, der bares i Bundter.

Ligesom det havde været Tilfældet paa Vesterbro laa ogsaa her Drengene fra de forskellige Gader ofte i Totterne paa hinanden; men hvorfor skulde Børn være klogere end os Voksne? Den Gang eksisterede endnu de gamle Gadenavne: Hoppenslænge, Kaninstræde, Bjørne-, Ulve-, Enhjørnings-, Ræve-, Kamel-, Hare-, Elefant-, Leopard- og Tigergade m.m.fl., medens Blomsterpartiet fra Lavendelstræde til Tulipanegade laa mellem Rigensgade og Adelgade.

Naar et Orlogsskib den Gang vendte hjem fra Langfart, blev det modtaget med Salut (det har man ikke Raad til nu mere), og saa var der en Folkevandring fra Nyboder ad Toldbodvejen for at være de første til at modtage de hjemvendende Sømænd.

Saadan noget som Andeismejeriet var den Gang noget ukendt; Bønderne kom enkeltvis kørende til Byen (om Vinteren i Karer, eftersom Sneen den Gang fik Lov at ligge, indtil den forsvandt af sig selv) med Mælken, der opbevaredes i nogle mærkelige større eller mindre tøndelignende Trækar med Spuns, der for Tæthedens Skyld var umbundet med Klude. Disse Kar var mærkede med Ejermandens Initialer, og da den "Mælkebonde", der bragte Mælk til Spækhøkeren i Stuen under os, formentlig maa have heddet Peter Jensen, hvilket i Virkeligheden betød Peter, Jens Søn, var hans Kar mærket med P.I.S., og da sproget i vort Hjem heldigvis altid havde været frit og naturligt, sagde Moder for Spøg, naar hun saa ham komme: "Naa, der er han med sit P..".

Datidens Flyttedagssvineri er saa ofte blevet beskrevet, bl.a. ogsaa af H.C. Andersen, at en Skildring heraf kun vilde blive en Gentagelse; Gaderne var een stor Mødding. Derimod vil maaske en Tur til Skoven ad Strandvejen kunne have sin Betydning. Paa den store Plads "Grønland" mellem Nyboder og Østervold holdt Kapervognene med deres 5-6 Sæder bag hverandre. Allerede ved det saakaldte "Skarpe Hjørne", hvor Borberggade stødte til Store Kongensgade, men som i vor Tid er blevet lidt afrundet af Hensyn til Færdselen, mødte man de første Kaperkuske, der hver for sig paastod at de netop kun manglede det Antal Personer, som Familien bestod af, for straks at kunne køre; man gjorde dog bedst i at se Tiden an, indtil man havde faaet Øje paa Vognene, hvor man da selvfølgelig valgte den, hvor de fleste Pladser alt var optaget; men man maatte bevæbne sig med Taalmodighed; thi selv om den paagældende Kusk fik kapret flere efterhaanden, gjorde man den triste Opdagelse, at der samtidig forsvandt nogle af de yngre Passagerer, der roligt satte sig over paa andre Vogne, og efterhaanden blev man jo klog paa, at det var Vognmændenes yngre Slægtinge, der var "Lokkefugle" for at trække Folt til, og det kunde vare en rum Tid, før "Ferdinand la'e op". Hvis ikke en eller anden mandlig Passager tog saa kraftig til Orde, at Vognmanden maatte krybe til Korset.

Strandvejen begyndte den Gang ved Trianglen; paa den østre Side laa nogle enkelte spredte Villaer og store Gartnerier; men var man naaet ud til, hvor Jagtvejen stødte til Strandvejen ved "Lille Vibenshus", var Udsigten over Sundet fri paa næsten hele Vejen; det var en pragtfuld Køretur med landlige Parker tilvenstre og frodige Marker med græssende Kreaturer og den dejligste Søluft tilhøjre. Langs Vejens østlige Side var der med passende Mellemrum rejst Stilladser, paa hvilke der var anbragt store Trækar, som ved Hjælp af en Mand og en Pumpe blev fyldt med Vand fra en Brønd; fra Karret blev Vandet saa ledet over i en Vandvogn, der derefter spredte det ud over den meget støvede Vej.

For Drengene i Skovshoved var det en yndet Sport at følge Vognene paa lange Strækninger, medens de slog Kraftspring og Vejrmøller, indtil der blev kastet Smaapenge til dem fra Vognene. En Uskik, som Tiden først fik Bugt med i 1915, var Bommene, hvor der maatte gøres holdt for at betale Bompeng af Kørende og Ridende.

Byen havde endnu paa den Tid en Del af sine gamle Saagader som Holmensgade, Bag Hovedvagten, Didrik Badskærsang, Smedens- og Peder Madsensgang samt Gaasegade; Jeg har været inde i eller gennem de fleste, kun Peder Madsensgang har jeg med Skam at sige ikke vovet mig ind, dels fordi den var ret lang og smal som en Vognport og saa slog en Bue, saa at man ikke kunde overse den i hele dens Længde. Den løb som bekendt mellem Grønnegade og Østergade, hvor den mundede ud i Svaneapotekets Port. Den blev i 1873 afløst af Ny Østergade; men der findes dog endnu en lille Stump af dens eneste Sidegade: Pistolstræde, der mundede ud i et lille Torv, Pistoltorvet, nu en Gårdsplads.

Mine Tumlepladser, medens jeg boede i Borberggade, var Kvæsthusbroen, Amalienborg, Toldboden, Kastellet og Langelinie; Minderne fra disse Steder er talrige. Jeg skal kun fra Kvæsthusbroen nævne noget, der vilde være ganske utænkeligt i vore Dage. Man trak den Gang med alle mulige Kreaturer gennem Gaderne; medførte et Skib saaledes en Lammeфлоk, blev den - efter at den ved Landgangen var blevet gennet ind i en Fold - ført gennem Gaderne ved, at en af Driverne tog fat i Øret paa et af de større Lam og trak af med den, med hele Flokken efter sig og efterfulgt af endnu et Par Drivere, der med Hujen og Svingen med Armene fik de bageste drevet efter, og saa gik det ad Toldbodgade, Amaliegade, Toldbodvejen, Østerbrogade og videre ud over Trianglen til Øster Allé ud ad Landet til.

Hvad der i Tiden omkring 1872-74 i en ganske særlig Grad optog min Interesse, var Voldenes Sløjfning fra Helmerts Bastion til Sølvgade, hvilket Arbejde jeg fulgte i den Grad, at det desværre gik ud over Skolelæsningen. Naar man nu tænker paa, at det jo i Virkeligheden var opkastet Jord, der atter blev jævnet ud, vilde man have kunnet forstaa, at man, om man da havde kendt til de nu saa moderne Gravemaskiner, ved en saadan Lejlighed havde anvendt dem; men for mig er det uforstaaeligt, at Anvendelsen af disse Uhyrer ikke ved Lov forbydes anvendt paa vor gamle Bys Grund; graves der i Kæmpehøje ude paa aaben Mark, sker det ved Hjælp af smaa Haandspader, ligesom da

Rosenkjær gravede i Slotsruinerne ved Christiansborg Slot; men graves der i den historiske Jordbund, op ad hvilken vor gamle By er vokset, saa bruges der Gravemaskiner, forstaa det hvem som kan. Hvorledes vilde det være gaaet med den stensatte munkegrav, der fandtes paa Skt.Klemens Kirkegaard, da man gravede Grunden ud til det nuværende Paladshotel, hvis man ogsaa her havde anvendt Uhyret.

Det morede mig at se disse lange Rækker paa op imod 50 Mand med deres Trillebøre arbejde i Etager over hinanden med Bortkørselen af Jorden, skønt jeg dog ogsaa mener at kunne mindes, at der blev anvendt Tipvognstog med Dampkraft. Jeg har set Hanetaarnet og den gamle Nørreport blive gravet ud, jeg har staaet inde i dem begge, og jeg ved, at jeg til Trods for min unge Alder har betragtet dem med den største Pietetsfølelse. Desværre blev de jo begge helt fjernede, kun for Hanetaarnets Vedkommende er der endnu Rudera af Murenes Tykkelse afsat i Brolægningen omtrent ud for H.C.Ørstedes Statue; men - hvor mange Københavnerne aner noget herom?

Den 1. Januar 1875 traadte vort nuværende Møntsystem i Kraft, hvad der voldte stort Besvær for den ældre Generation, og i flere Aar derefter var det et staaende Spørgsmaal, naar en Pris blev opgivet: "Ja, men hvor meget er det i Daler, Mark og Skilling?" Selv har jeg følt noget lignende ved Overgangen til de nye Metermaal og senere igen til Klokkeslettene; men i min Hjerne spøger det stadig med Mil og Alen, og jeg skal tænke mig meget nøje om, før jeg benytter mig af de nye Klokkeslet, ihvorvel jeg selvfølgelig erkender, at det nye er langt mere praktisk. Af Moder blev jeg sendt op i Nationalbanken for at faa vekslet gammel Mønt med ny; det kribledede mig ned ad Ryggen ved at staa der med en Skildvagt paa hver Side og se Læder- eller Træbægere staa fulde af blanke Guld-, Sølv-, og Kobbermønter. Følgen af Møntændringen blev en Fordyring af næsten alt; 1 og 2 Skilling blev til 5 Øre, 4 Skilling blev til 10 Øre, 1 Mark blev til 50 Øre og saaledes fremdeles.

Hvor gammel jeg kan have været, da jeg for første Gang var i det kgl. Teater, mindes jeg ikke; men det maa i hvert Fald have været før 1874; thi det var i det gamle Teater, at jeg gjorde min Entré. Jeg maa sikkert have været meget ung, og det første Stykke jeg saa, var "Genboerne"; men da jeg har set det saa ofte siden, tør jeg ikke give nogen Karakteristik af denne min "Debutaften"; derimod husker jeg min Moders Ord: "Nu i Aften skal Du faa Lov til at komme i det kgl. Teater; det er et Sted, hvor Din Fader og jeg elskede at komme, og hvorfra vi har saa mange smukke Minder; det er det bedste jeg kan byde Dig, saa faar Du senere selv vælge, om Du vil følge samme Vej!" Omtrent de samme Ord har jeg udtalt over for mine egne Børn, naar jeg saa tidlig, som det var tilladt, har ladet dem lære at kende de Kræfter, hvis Navne lyser med Glans fra denne Scene.

Der kan vel næppe have været Tvivl om, at det har været den gamle Kr. Mantzius, der har været Løjtnant von Buddinge og Hultmann som Klint; men det eneste der gjorde Indtryk paa mig, og som jeg derfor har opbevaret i min Hukommelse, var dog, at da man jo ikke den Gang raadede over Nutidens Lyseffekter, der skulde til for at fremkalde den rette Illusion ved de Sceneforandringer, der fremkaldtes ved Lykkens Galoscher, saa man Arme i Skjortærmer, der ved Hjælp af Stænger med Kroge paa fra Kulisserne halede Møbler ind eller skød dem ud paa Scenen.

Jeg vilde gerne vie det kgl. Teater en længere Omtale; men det ligger vel uden for Emnet. Der har jeg siddet paa 5. Række i Galleriet for 70-80 Øre, men er gaaet hjem aandeligt talt med en Pose fuld af Guld; der har jeg hørt Stemmen: Drag Dine Sko af, thi det Sted Du staar paa er helligt; der har jeg tilegnet mig den Smule Kultur, jeg er i Besiddelse af, og der traf jeg, der ikke tror paa nogen Gud, den Guddom, som jeg forgæves søgte i en Kirke. Det kgl. Teater har været som et Tempel for mig, og Minderne derfra er legio.

Jeg var der, da "Don Juan" gik for 200. Gang; medens den geniale Kunstner, Skuespiller og Sanger Peter Scharm sang Leporello for 116. Gang; jeg har hørt "Faust" over 15 Gange; jeg har siddet der oppe med fugtige Øjne, naar

jeg hørte en Emil Poulsen, en Jerndorff, en Fru Hennings og Hundrede andre lade vort skønne Sprog lyde som Musik fra den for mit Begreb hellige Scene.

Dets Ydre har jeg ofte kritiseret. Man har stillet Oehlenschläger tilvenstre og Holberg tilhøjre; men læser dog fra venstre til højre i en Bog, og Holberg er den ældste, Oehlenschläger den yngste; rent meningsløst er det, naar det ældste Aarstal - 1722 - staar øverst oppe over Oehlenschläger, medens Aaret 1874 staar over Holberg.

Lad mig saa slutte med at fortælle, at jeg paa en solskinsstraalende Foraarsdag den 25. April 1880 mødte som en 20-Aars halvfærdig Dreng i Kastellet for at melde mig som Rekrut ved 1. Bataillon. Naar jeg ved at kaste Blikket tilbage kan takke det kgl. Teater for min aandelige Kultus, bringer jeg Militæretaten min Tak for min legemlige Kultus; thi her lærte jeg at blive Mand gennem de tre militære Grundregler: Ubetinget, nøjagtig og villig Lydighed. Ganske vist siger min meget daarlige Forholdsattest det stik modsatte; men - der kom jo senere onde Tider for en Idealist. Det var at ønske, at alle Danmarks sunde og raske unge Mænd (og for den Sags Skyld ogsaa Kvinder) maatte komme til at gennemgaa denne Skole, da vilde sikkert meget blive anderledes.

Gennem hele mit lange Liv har to store Kræfter baaret mig over mange Genvordigheder: Musik og Poesi!

- - - -oOo- - - -

